

Тетяна Лещенко

(м. Полтава)

**З ДОСВІДУ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА
ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ВДНЗУ «УКРАЇНСЬКА
МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»,
м. ПОЛТАВА**

У статті висвітлюється досвід викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» на медичному та стоматологічному факультетах вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава.

У педагогічній діяльності керуємося тим, що сучасна педагогічна наука розмежовує поняття «педагогічна технологія» та «технологія навчання».

«Педагогічна технологія» — це комплексний інтегральний процес (люди, ідеї, засоби і способи організації діяльності) для аналізу проблем планування, управління і забезпечення всіх аспектів засвоєння знань.

«Технологія навчання» - поняття близьке, але не тотожне педагогічній технології, оскільки воно відображає шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах певного предмета, теми.

Технологія навчання визначає впорядковані професійні дії суб`єктів педагогічного процесу, які за оптимальності ресурсів і зусиль усіх учасників педагогічної взаємодії сприяють реалізації свідомо визначеної освітньої мети і забезпечують можливість відтворення процесу на рівні, який відповідає рівню педагогічної майстерності викладача.

Слід підкреслити, що технології педагогічного процесу вищих навчальних закладів мають набагато складніший характер, ніж технології навчання загальноосвітньої школи. Педагогічна специфіка вищого навчального закладу - це макросистеми, компонентами яких виступають а) загальноосвітні та б) виробничі макросистеми з різними соціальними функціями.

У медичних вищих навчальних закладах виробничі системи (практична охорона здоров'я) виступають як системи-замовники на підготовку

кваліфікованих кадрів, тому вони відіграють провідну, визначальну роль у проектуванні та реалізації технологій навчання ВНЗ.

Зважаючи на вищевикладене, в розробці, впровадженні та вдосконаленні технологій постійно працюємо за такими провідними напрямками:

- профілізація викладання предмета «Українська мова (за професійним спрямуванням)» відповідно до виробничих потреб системи - замовника;
- організація і профілізація самостійної аудиторної роботи студентів;
- індивідуалізація поточного та підсумкового контролю знань студентів на основі профілізованих завдань для самостійної роботи;
- вдосконалення методичних прийомів проведення практичних і семінарських занять;
- урізноманітнення та профілізація форм і методів організації, проведення і контролю самостійної й індивідуальної роботи студентів.

Так, курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (із різною кількістю годин у різні роки) повністю адаптований до профілю медичного вузу, до виробничих потреб системи-замовника. З цією метою постійно працюємо за такими темами для методичного забезпечення дисципліни:

- правописний аспект української мови за професійним медичним спрямуванням: правописні особливості вживання україномовних анатомічних термінів на позначення утворів щелепно-лицевої ділянки (профілізація на стоматологічному факультеті);
- стилістичний аспект української мови за професійним медичним спрямуванням: типові помилки в професійному мовленні лікаря та їх корекція;
- складні випадки перекладу української медичної лексики;
- лексичний аспект української мови за професійним медичним спрямуванням: унормовані лексичні синоніми в медичній лексиці;
- пароніми в медичній лексиці;
- словотворчий аспект української мови за професійним медичним спрямуванням: терміноелементи в медичній лексиці;

- морфологічний аспект професійної мови медика: специфіка вживання частин мови;

- культура мови медика та ін.

Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» завдяки багаторічній праці викладача над професійною лексикою повністю адаптований до профілю медичного вузу. Профілізований освітній матеріал акумульований у навчальному посібнику (Т.О.Лещенко «Професійна мова медика»), виданому в 2004 році з грифом ЦМК МОЗ України.

Аудиторна та позааудиторна робота студентів над опрацюванням медичних текстів, оформленням і складанням ділових документів теж профілізується.

Робота над профілізацією зразків документів відповідно до потреб практичної медицини узагальнена в навчальному посібнику Т.О. Лещенко «Офіційно-діловий стиль у мові медицини» (Полтава: Астрєя, 2006).

Досвід роботи над науковою та методичною літературою з галузі медицини дозволив зосередити увагу на найпосутніших питаннях слововживання, культури мовлення майбутнього лікаря, спрямувати зусилля на формування в студентів відповідного рівня правописних навичок у фаховій мові.

За профілізованими методичними розробками відповідно до основ кредитно-модульної системи на кожному занятті студенти виконують відповідні самостійні роботи. Завдання до них розроблені відповідно до профілю стоматологічного і медичного факультетів. Особливість цих завдань полягає в тому, що вони індивідуальні. Виконані завдання перевіряються, оцінюються, відповідно детально аналізуються на наступному практичному занятті. При цьому широко використовуються міжпредметні зв'язки: з анатомією, гістологією й іншими фундаментальними та клінічними навчальними дисциплінами. У суто філологічну фахову основу підсумкових самостійних робіт покладені два види філологічного аналізу: переклад та редагування тексту професійного змісту. Так, студенти стоматологічного факультету перекладають індивідуальні тексти з анатомії щелепно-лищевої ділянки, що дозволяє закріпити знання, отримані під час вивчення анатомії, та

вдосконалити навички правильного користування анатомічними термінами, що, безумовно, сприяє кращому засвоєнню студентами окремих питань анатомії, гістології — отже, вдосконалюються педагогічні технології міждисциплінарної взаємодії.

Наводимо текст одного з варіантів завдань.

ПЕРЕКЛАДІТЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

«В преддверьи полости рта со стороны слизистой оболочки щеки на уровне коронки второго верхнего моляра открывается проток околоушной слюнной железы, имеющей форму округлого возвышения.

На верхней челюсти осмотру и обследованию подлежит слизистая оболочка собственно полости рта, покрывающая все участки твердого и мягкого неба. На нижней челюсти осматривают переходную складку и слизистую оболочку дна полости рта.

Слизистая оболочка твердого неба покрыта многослойным плоским ороговевающим эпителием и почти на всем протяжении плотно сращена с надкостницей. Вследствие этого слизистая оболочка данного участка неподвижна и неподатливая. Однако в переднем отделе твердого неба имеются участки, где в подслизистом слое находится незначительное количество жировой ткани, что определяет ее смещение по вертикали».

Аналізуючи цей варіант, акцентуємо увагу на специфіці перекладу окремих термінів:

рос. *преддверье* – порівняння термінів «переддвер'я» і «присінок»: семантика, словотворчий аналіз, частотність уживання, фіксація в словниках;

рос. *проток* - протока: рід іменників;

рос. *околоушный* - привушний: специфіка словотворення;

рос. *небо* - піднебіння: специфіка перекладу та відмінювання;

рос. *многослойный плоский ороговевающий эпителий* - багатощаровий плесканий зроговілий епітелій: міжпредметні зв'язки - гістологія; специфіка словотворення; правописні особливості;

рос. *надкостница* - окістя: специфіка перекладу; правописні особливості

відмінювання іменника і прикметника.

Для перекладу студенти користуються методичними розробками, перекладними і тлумачними словниками, зокрема медичними, та «Міжнародною анатомічною номенклатурою. Український стандарт». - К.:Здоров'я, 2001.

Другий вид філологічного аналізу - редагування тексту - рекомендований програмою з ділової української мови, дозволяє найадекватніше виявити прогалини в знаннях студентів та усунути їх. Наводимо один із варіантів індивідуальних текстів для редагування, які пропонуються студентам стоматологічного факультету для самостійної роботи з метою поточного контролю.

ВІДРЕДАГУЙТЕ ТЕКСТ

«Альвеолярний паросток верхньої челюсті на передній поверхні має ряд підвищень, які виникли від близького прилягання корнів зубів. Ці виступи за звичай більш виражені у першого різця та клика, і можуть бути прощупані не тільки крізь десна, але й крізь товщину губи. У чоловіків підвищення більш значніші від жінок. Альвеолярний відросток, по даним Ю.Б.Гінзбурга, являється генетично самостійною кісткою».

ПРАВИЛЬНИЙ ВАРІАНТ

«Альвеолярний відросток верхньої щелепи на передній поверхні має ряд підвищень, які утворилися від близького прилягання коренів зубів. Ці виступи зазвичай виразніші в першого різця та ікла, їх можна прощупати не тільки крізь ясна, а й крізь товщу губи. У чоловіків підвищення виразніші, ніж у жінок. Альвеолярний відросток, за даними Ю.Б.Гінзбурга, - генетично самостійна кістка».

Аналізуючи текст, акцентуємо увагу на терміні «альвеолярний відросток» - порівняння термінів «альвеолярний» і «комірковий», фіксація їх у словниках та навчально-методичній літературі та ін.

Ми підготували банк профілізованих тестових і текстових завдань на кожне заняття для поточного контролю знань студентів медичного і

стоматологічного факультетів, де широко використані вищезгадані технології навчання за дидактичним принципом - від простого до складного.

Створений банк профілізованих диктантів і текстів для складання тез, початкового контролю рівня знань студентів.

Диктанти мають потужний освітній та виховний потенціали, сприяють вихованню кращих професійних, громадянських і моральних рис майбутніх лікарів.

Застосовуються також тестовий контроль знань, ділові ігри («Професіограма лікаря», «Прийоми професійного спілкування»), захист рефератів.

Література

1. Підаєв А.В. Болонський процес в Європі / А.В.Підаєв, В.Г. Передерій. -К., 2004.-190 с.
2. Основні засади розвитку освіти України / за ред. В.Г.Кременя. - К.-Тернопіль, 2004.
3. Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах 3-4 рівнів акредитації / Рішення колегії МОЗ України № 5/5-4 від 24.04.03.
4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський.- К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.— 416 с.
5. Освітні технології: навч-метод. посіб. / за ред. О.М Пехоти- К-А.С.К.,2001.
6. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія / за ред. С.О.Сисоевої. - К.: Віпол, 2001.- 502 с.